

Nieuwsbrief jrg 6, nr 16, december 2023

Kooiman-Boendermaker-Luther Stichting

De Kooiman-Boendermaker-Luther Stichting heeft tot doel het bevorderen van onderzoek, onderwijs en verspreiding van kennis over Martin Luther en zijn theologie, alsmede over de geschiedenis van het lutheranisme in het algemeen en die van het lutheranisme in de Nederlanden in het bijzonder. Daartoe heeft de stichting een bijzondere hoogleraarsplaats gevestigd aan de Theologische Universiteit Utrecht. Deze leerstoel wordt bezet door prof. dr. Sabine Hiebsch.

De KBLS dankt alle sponsors en anderen die de Leerstoel aan de TUU in 2023 hebben ondersteund. Mede daardoor kon prof. Hiebsch ook dit jaar weer veel bereiken in het onderzoek naar Luther en het (Nederlandse) lutheranisme, in het onderwijs voor studenten binnen en buiten de TUU en in het verspreiden van haar kennis voor een breder publiek. Wij wensen u een gezegend kerstfeest en goede jaarwisseling

De nieuwe huisstijl van de Theologische Universiteit Utrecht

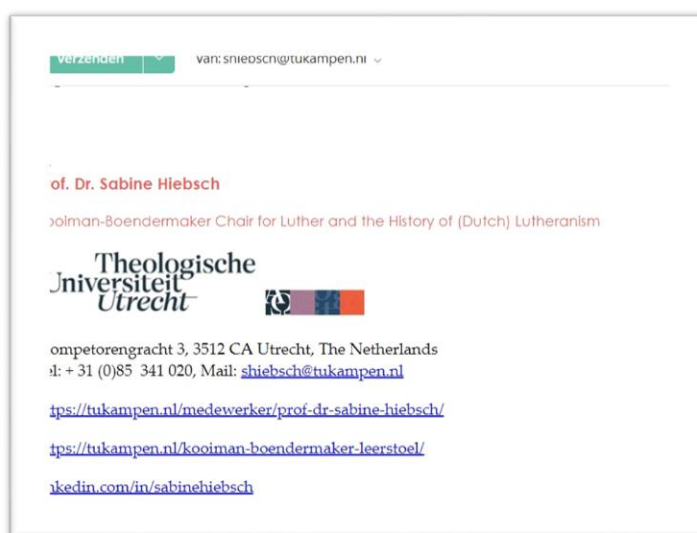
Inhoud

<i>De nieuwe huisstijl van de Theologische Universiteit Utrecht</i>	2
<i>Begeleiding van studenten</i>	2
<i>International Study Meeting over Slavernij</i>	3
<i>Prof. dr. Sabine Hiebsch lid van de Council van de Sixteenth Century Society</i>	5
<i>Lezing voor de Twentse School voor Theologie</i>	6
<i>Column van prof. dr. Sabine Hiebsch</i>	6

De nieuwe huisstijl van de Theologische Universiteit Utrecht

Vanaf het begin van dit academisch jaar in september is de verhuizing van de Theologische Universiteit van Kampen naar Utrecht in de volgende fase beland. Alle colleges, behalve voor de 2e en 3e jaar studenten van de Master Theologie Predikant, vinden in Utrecht plaats. De gebouwen aan de Broederweg zijn verkocht en alle resterende activiteiten vinden aldaar in het gebouw van het Linneweversgilde aan de Groenestraat plaats.

Kampen is ook geen onderdeel meer van de naam van de universiteit. Om dit te markeren, heeft de Theologische Universiteit Utrecht een nieuwe huisstijl gekregen (zie de foto bovenaan deze Nieuwsbrief). Een nieuwe website is inmiddels in de lucht, maar wordt ook nog her en der verder uitgebouwd. De volgende stap zijn de nieuwe e-mail adressen, die waarschijnlijk begin 2024 beschikbaar zullen komen. Prof. dr. Sabine Hiebsch heeft de nieuwe huisstijl ook doorgevoerd in het afzenderveld van haar e-mails.

Begeleiding van studenten

Naast het geven van onderwijs in de bachelor en in de verschillende trajecten van de master, ben ik als programmaleider kerkgeschiedenis ook mentor van de masterstudenten kerkgeschiedenis.

Als mentor is het mijn taak overzicht te hebben over hoe het met de studenten gaat in de studietrajecten die zij hebben gekozen. Daartoe houd ik in de gaten dat iedere student op de juiste wijze en met de goede timing in zijn of haar traject zit. Ik ben aanspreekpunt voor academische vragen over het vak kerkgeschiedenis, discipline-specifieke methodes of het verloop van een traject. Het academische jaar aan de Theologische Universiteit Utrecht is onderverdeeld in vier onderwijsblokken (A, B, C, D). In de loop van ieder onderwijsblok heb ik een contactmoment met iedere student. Uiteraard nemen de studenten ook zelf contact op als zij iets willen bespreken. Als

programmameider houd ik de onderwijsdirecteur op de hoogte van het reilen en zeilen van het onderwijs kerkgeschiedenis en bespreek ik aandachtspunten, die soms vanuit het mentoraat naar voren komen.

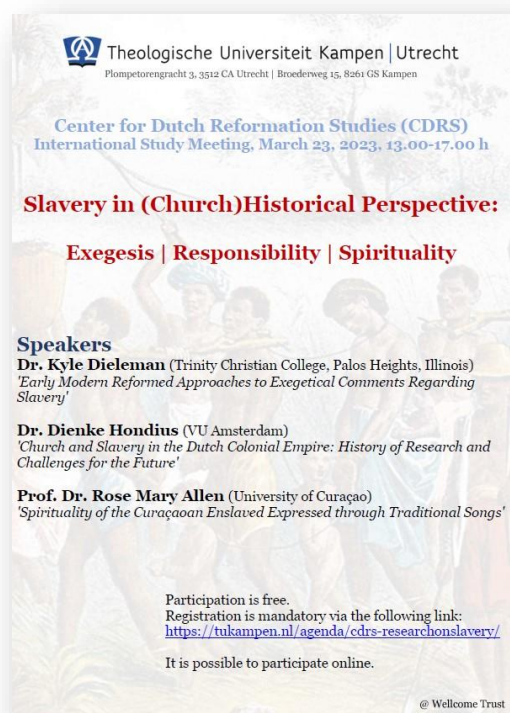
Ik ben ook beschikbaar voor het begeleiden van scripties, zowel in de bachelor alsook in de master. In september, aan het begin van dit academische jaar, is een van de masterstudenten kerkgeschiedenis aan een scriptie begonnen die ik begeleid. Als alles goed verloopt zal hij in de zomer van 2024 zijn scriptie presenteren. De bachelor studenten van dit jaar schrijven hun scriptie in onderwijsblok D (april-juni) en maken hun keuze voor discipline en thema in de loop van het voorjaar.

Sabine Hiebsch

International Study Meeting over Slavernij

Op 23 maart van dit jaar vond vanuit de kerkhistorische onderzoeksgroep CDRS van de Theologische Universiteit Utrecht een International Study Meeting plaats over het thema slavernij. Het had als titel:

Slavery in (church)historical perspective: Exegesis | Responsibility | Spirituality

The poster features a background image of a group of people, likely enslaved individuals, in a historical setting. The text is overlaid on this image. At the top, it identifies the host institutions: Theologische Universiteit Kampen | Utrecht, with their respective addresses. Below that, it specifies the event: Center for Dutch Reformation Studies (CDRS) International Study Meeting, March 23, 2023, 13.00-17.00 h. The main title is 'Slavery in (Church) Historical Perspective: Exegesis | Responsibility | Spirituality'. A 'Speakers' section lists three individuals: Dr. Kyle Dieleman (Trinity Christian College, Palos Heights, Illinois) with his paper 'Early Modern Reformed Approaches to Exegetical Comments Regarding Slavery'; Dr. Dienne Hondius (VU Amsterdam) with 'Church and Slavery in the Dutch Colonial Empire: History of Research and Challenges for the Future'; and Prof. Dr. Rose Mary Allen (University of Curaçao) with 'Spirituality of the Curaçaoan Enslaved Expressed through Traditional Songs'. At the bottom, it states that participation is free, registration is mandatory via a provided link, and that online participation is possible. A small credit to Wellcome Trust is in the bottom right corner.

Theologische Universiteit Kampen | Utrecht
Plompstorengracht 3, 3512 CA Utrecht | Broederweg 15, 8261 GS Kampen

Center for Dutch Reformation Studies (CDRS)
International Study Meeting, March 23, 2023, 13.00-17.00 h

**Slavery in (Church) Historical Perspective:
Exegesis | Responsibility | Spirituality**

Speakers
Dr. Kyle Dieleman (Trinity Christian College, Palos Heights, Illinois)
'Early Modern Reformed Approaches to Exegetical Comments Regarding Slavery'

Dr. Dienne Hondius (VU Amsterdam)
'Church and Slavery in the Dutch Colonial Empire: History of Research and Challenges for the Future'

Prof. Dr. Rose Mary Allen (University of Curaçao)
'Spirituality of the Curaçaoan Enslaved Expressed through Traditional Songs'

Participation is free.
Registration is mandatory via the following link:
<https://tukampen.nl/agenda/cdrs-researchonslavery/>

It is possible to participate online.

@ Wellcome Trust

Prof. Hiebsch, die de middag samen met haar collega's dr. Jan Klok en prof. dr. George Harinck organiseerde en dagvoorzitter was, had in de herfst van 2022 het initiatief voor dit thema genomen en Dr. Kyle Dieleman, een junioronderzoeker uit haar internationale netwerk, hiervoor uitgenodigd. Hij doet onder andere onderzoek naar slavernij in de theologie van Calvijn en haar receptie.

Program

Chair: Prof. Dr. Sabine Hiebsch

13.00-13.30:	Doors open, coffee and tea
13.30-13.45:	Welcome and introduction
13.45-14.15:	Dr. Kyle Dieleman, Trinity Christian College, Palos Heights (Illinois): <i>Early Modern Reformed Approaches to Exegetical Comments Regarding Slavery</i>
14.15-14.30:	Discussion
14.30-14.45:	Prof. Dr. George Harinck, Theological University Kampen Utrecht: <i>Presentation NWO-project: Church and Slavery in the Dutch Empire: History, Theology and Heritage</i>
14.45-15.15:	Coffee Break
15.15-15.45:	Dr. Dienne Hondius, VU University Amsterdam: <i>Church and Slavery in the Dutch Colonial Empire: History of Research and Challenges for the Future</i>
15.45-16.00:	Discussion
16.00-16.30:	Prof. Dr. Rose Mary Allen, Extraordinary Professor of Culture, Community and History, University of Curaçao (online): <i>Spirituality of the Curaçaoan Enslaved Expressed through Traditional Songs</i>
16.30-16.45:	Discussion
16.45-17.00:	Closing remarks

Daarnaast hadden dr. Dienne Hondius en prof. Dr. Rose Mary Allen een bijdrage, vanuit hun betrokkenheid bij het onderzoeksproject *Church and Slavery in the Dutch Empire: History, Theology and Heritage* dat aan de PThU, de VU en de Universiteit van Curaçao wordt uitgevoerd. Prof. dr. George Harinck, die naast prof. dr. Annette Merz (PThU) het project leidt, gaf een algemene inleiding over onderzoeksproject. De middag werd door vele belangstellenden bijgewoond, in Utrecht en online. Een journalist van het *Reformatisch Dagblad* had van tevoren dr. Dieleman geïnterviewd voor een uitgebreid verslag in de kran

Prof. dr. Sabine Hiebsch lid van de Council van de Sixteenth Century Society

De Sixteenth Century Society is een multidisciplinaire organisatie die zich richt op de studie van de vroegmoderne tijd (ca. 1450-1750). Zij organiseert jaarlijks de op een na grootste internationale conferentie voor onderzoek naar deze periode, telkens in een andere Amerikaanse stad en dikwijls in Canada. Bij uitzondering wordt de conferentie soms in Europa gehouden.

De conferentie biedt ruimte aan 500 à 750 conferentiebijdragen en is daarmee een belangrijk internationaal platform om een onderzoeksthema op de kaart te zetten.

Mede dankzij deze conferentie heeft prof. Hiebsch vanaf 2011 haar Lutheronderzoek en met name ook haar onderzoek naar de geschiedenis van het Nederlandse Lutheranisme onder de aandacht van een groot internationaal publiek gebracht. Iets wat voordien niet gebeurde.

Als een van de weinige Europese onderzoekers is zij ook in verschillende bestuurlijke functies gekozen. Van 2020-2022 was zij lid van de Grimm Prize Committee, waarvan in 2020 als voorzitter. De Harold J. Grimm Prize voor het beste Engelstalige artikel over de reformatieperiode is vernoemd naar Prof. dr. Harold J. Grimm, onderzoeker en pionier in Amerikaanse reformatiestudies.

Vanaf 2022 is prof. Hiebsch directeur van de Religion & Theology track van de jaarlijkse conferentie. Ca. 10% van alle conferentiebijdragen komen in haar track terecht. Zij beslist welke bijdragen geaccepteerd worden en is verantwoordelijk voor de organisatie en samenstelling van de sessies. Als trackdirecteur is zij tevens lid van de programmacommissie.

Sinds dit jaar is prof. Hiebsch daarnaast benoemd als lid van de Council van de Sixteenth Century Society. Samen met het Executive Committee neemt de Council alle bestuurlijke beslissingen. Behalve de conferentie betreft dit ook het wetenschappelijke tijdschrift *Sixteenth Century Journal* dat onder verantwoordelijkheid van de Sixteenth Century Society bij University of Chicago Press wordt uitgegeven. Deze benoeming is voor een periode van drie jaar.

Lezing voor de Twentse School voor Theologie

Op 16 november jl. gaf prof. dr. Sabine Hiebsch een lezing voor de Twentse School voor Theologie, met de titel:

'Martin Luther. Reformator tussen Rome en Wittenberg'.

Een van de bestuursleden van de Twentse School voor Theologie studeert in een master traject aan de Theologische Universiteit Utrecht en volgde afgelopen jaar in dat kader colleges bij prof. Hiebsch over Luthers ethiek.

De lezing vond plaats op een bijzondere locatie, de Anglicaanse St. Mary's Chapel in Markelo, onderdeel van het landgoed Weldam. De kapel is in 1900 in Engelse cottagestijl gebouwd als privé kapel, in opdracht van de toenmalige eigenaar graaf Bentinck. De huidige eigenaar graaf Solms stelt de kapel sinds 1979 ter beschikking aan de Anglicaanse gemeente van Oost-Nederland.

Onder grote belangstelling sprak prof. Hiebsch een uur lang over Martin Luther en ook over de ontwikkeling van het lutheranisme in de Nederlanden. Na een korte pauze volgde een levendig gesprek met het publiek dat veel vragen stelde.

De organisatoren maakten een kort verslag van de avond.

Column van prof. dr. Sabine Hiebsch

Lutherana Wereldwijd

De Augustana Lutheran Church in Washington D.C.

In de laatste Nieuwsbrief vertelde ik over het studieverblijf van mijn zoon Alexander in Washington D.C. en over de lutherse gemeenten aldaar.

De gemeente waar hij de afgelopen 4,5 maanden deel van uitmaakte, is de Augustana Lutheran Church, gesticht in 1918 in de nadagen van het 4e Eeuwfeest van de Reformatie.

Op zijn eerste zondag in de stad stapte hij daar binnen en werd gelijk zeer gastvrij ontvangen. In de dienst en ook bij het aansluitende 'Food & Fellowship' dat iedere zondag na de dienst plaatsvindt: gesprekken bij lunch en hapjes, en vaak ook gezamenlijke activiteiten. De gemeente deelt haar kerkgebouw met de *Comunidad de Santa Maria*, een Salvadoraanse lutherse gemeente en met de *Svenska Kyrkan in Washington DC*, de Zweedse lutherse kerk in Washington.

De Augustana Lutheran Church is zeer actief geëngageerd in sociaal-ethische kwesties. Zij was een van de eersten die actief werd in de Aids crisis van de jaren tachtig van de laatste eeuw. In diezelfde periode ging de gemeente deel uitmaken van het 'Reconciling in Christ' (RIC) programma, een openbare manier voor geloofsgemeenschappen om mensen van alle seksuele geaardheden, genderidentiteiten en genderuitingen in de lutherse kerk te zien, te benoemen, te vieren en te bepleiten. Binnen de gemeente is dat al decennialang geleefde praktijk.

De Augustana Lutheran Church in Washington D.C.

Ik vond het prachtig een aantal diensten via YouTube te zien, maar het was vooral heel fijn om in oktober - in het kader van een conferentie in Baltimore (zie elders in deze Nieuwsbrief) – Alexander in Washington te kunnen bezoeken en ook op de zondag voor Hervormingsdag een dienst mee te kunnen maken.

Het is interessant te zien hoe de grote maatschappelijke openheid gepaard gaat met wat wij 'high liturgy' zouden noemen. Maar deze is niet stijf en vastomlijnd, maar biedt telkens ruimte voor nieuwe vormen en muziek. Men speelt en zingt naast Schütz en Bach ook regelmatig moderne componisten.

Een vast en iedere zondag terugkerend element is de avondmaalsviering. En iedere keer wordt door de predikant/e duidelijk uitgesproken dat het Jezus is die uitnodigt, dat iedereen die dat wil welkom is en dat Jezus geen uitzonderingen maakt. Woord en Sacrament staan zo gezamenlijk in iedere dienst centraal.

Opvallend voor mij was in de adventstijd de liturgische kleur blauw in plaats van het voor ons vertrouwde paars. De uitleg van de ELCA is dat de kleur blauw, geassocieerd met advent, staat voor hoop. Zij zien de oorsprong van de gewoonte in Scandinavië, omdat het te duur was voor de meeste kerken om de kleur paars te maken. Sommige lutherse gemeentes gebruiken wel paars, een kleur die met het koningschap wordt geassocieerd, om de verwachting van de nieuwgeboren koning aan te duiden. Maar blauw is ook de kleur van Maria en zoals in de preek op de 3e adventszondag in de dienst in de Augustana Lutheran Church werd gezegd, wachten wij in de advent samen met Maria op de geboorte van haar zoon Jezus.

Deze column mag onverkort worden overgenomen, voorzien van bronvermelding

U kunt de leerstoel steunen door een bedrag over te maken op onze rekening, ten name van de Kooiman-Boendermaker-Luther Stichting, of door een meerjarige bijdrage toe te zeggen.

Voor meer informatie over de KBLSt en de werkzaamheden van prof. dr. Sabine Hiebsch zie onze website.

COLOFON

Secretariaat

E: secretariaat.kblstichting@gmail.com

KvK nr.: 68634641

IBAN: NL15 INGB 0007 7600 41

BIC: INGBNL2A

T.n.v.: Kooiman-Boendermaker-Luther Stichting

E: penningmeester.kblstichting@gmail.com

Prof. dr. Sabine Hiebsch

shiebsch@tukampen.nl

Aanmelden voor de Nieuwsbrief kan via een email naar:
secretariaat.kblstichting@gmail.com

